

LANDSBYGDENS BÄSTA

2013

Fakta om Landsbygdsnätverket:

Drivs inom ramen för Sveriges landsbygdsprogram 2007–2013 och ska stärka genomförandet.

Samlar myndigheter och organisationer som är engagerade i arbetet med att utveckla den svenska landsbygden.

Är ett forum för att utbyta information, erfarenheter och metoder mellan intressegrupper, myndigheter och experter på lokal, nationell och internationell nivå.

Samlar, analyserar och sprider information om situationen på landsbygden och om landsbygdsprogrammets möjligheter.

Leds av en styrgrupp som fördelar medel till aktiviteter inom ramen för nätverkets verksamhet.

Är kontaktpunkt för leadergrupperna i Sverige.

Samtliga texter i broschyren är skrivna av Caroline Lagercrantz.

Vinnarna på Landsbygdsgalan kommer att föräras en Ullbagge av gjutjärn. Priset förmedlar tyngd och tradition men har ett lekfullt drag över sig i form av en spelkula i glas! Det är den framlidne konstnären Peter Gadby som designat priset.

2009 började Ullbaggar delas ut på Landsbygdsgalan som arrangeras av Landsbygdsnätverket. Syftet med priset var och är fortfarande att visa på all den kreativitet och företagsamhet som finns på landsbygden och som därmed bidrar till målen i det svenska landsbygdsprogrammet.

I den här broschyren presenteras finalisterna i sju olika kategorier, för 2013. De representerar de allra bästa satsningarna inom arbetet för att utveckla vår svenska landsbygd.

Den årliga utdelningen av Ullbaggar till årets bästa landsbygds-satsningar har under innevarande programperiod, som nu går mot sitt slut, på ett tydligt sätt lyft fram alla de fantastiska projekt som genomförts på vår landsbygd. Bakom dessa satsningar står det människor som tror på sina idéer och att vår landsbygd har en framtid.

Nu är det sista gången under denna programperiod som dessa priser kommer att delas ut. Min förhoppning är att det under nästa programperiod 2014-2020 ska bli en fortsättning på utdelning av priser till alla de duktiga entreprenörer som finns på vår svenska landsbygd. Det är en framgångsfaktor att visa på goda lärande och inspirerande exempel.

Jag vill också passa på att tacka alla er medlemmar inom landsbygdsnätverket som på ett fantastiskt sätt bidragit till det resultat som vi uppnått.

Det är med stolthet vi i denna skrift presenterar de slutnominerade till 2013 års Ullbaggepriser. Även du är välkommen att sprida kunskaperna om dessa goda exempel vidare. Vi behöver alla hjälpas åt med det liksom vi behöver hjälpas åt för att förverkliga de visioner vi har om en blomstrande framtida landsbygd i hela Sverige.

Peter Melin
Ordförande, Landsbygdsnätverkets styrgrupp

Foto: Lars Lundgren

Allt fler konsumenter efterfrågar lokalproducerade livsmedel samtidigt som konkurrensen och kraven ökar på producenterna. Föreningen LivsWäX har lyckats etablera det regionala varumärket Lokal Mat och stärkt positionen för medlemsföretagen som har ökat sin omsättning och skapat nya jobb.

Namn på projekt/företag: LivsWäX
Journalnummer: 2010-332
Ägare av projekt: Föreningen LivsWäX
Kontaktperson: Rolf Lindquist
Kontaktuppgifter: rolf.lindquist@lokal-mat.se, 0247-105 86
Projektid: januari 2010–november 2012
Pengar från landsbygdsprogrammet: 779 000 kronor
Webbsida: <http://www.lokal-mat.se/sv/>

Samverkan stärker den lokalproducerade maten

Föreningen LivsWäX består av små och medelstora livsmedelsproducenter från Dalarna, Gästrikland och Hälsingland. Det övergripande syftet med projektet har varit att stärka positionen för delägarföretagen på marknaden. Under varumärket "Lokal Mat" genomförs den gemensamma marknadsföringen sker. Trygghet, tradition och matglädje är några nyckelord som symboliserar företagen som ingår i LivsWäX. Föreningen har genom projektet utvecklats till det ledande nätverket i regionen av lokalproducerad mat till dagligvaruhandeln och storhushållsmarknaden.

– Ambitionen med vår satsning är att konsumenterna ska se att det finns lokala alternativ och i den senaste genomförda konsumentmätningen svarade sju av tio personer att man kände igen varumärket Lokal Mat, säger projektledaren Rolf Lindquist.

LivsWäX ägs och drivs av medlemsföretagen själva. Projektledaren Rolf Lindquist ser som sitt främsta uppdrag att lyssna in medlemsföretagens behov och skapa mervärden.

– Det är de enskilda företagen som skapar resultaten. Kan föreningen vara med och bidra är det bra. Projektet visar att samarbete är lönsamt. De senaste tre åren har medlemsföretagen generellt sett ökat sin omsättning och skapat 60 nya arbetstillfällen. Andra regionala branschföretag kan inte uppvisa lika goda resultat, berättar Rolf Lindquist.

Behoven hos företagen styr vad man inom projektet satsar på. En satsning har legat på utbildningsinsatser för att företagen ska lyckas uppfylla de tuffa certifieringskrav som marknaden ställer. För de mindre företagen är marknadsföringen extra viktig. För de större företagen är kompetensutveckling för medarbetarna ofta en prioriterad fråga.

– Det är viktigt att små och medelstora livsmedelsproducenter ingår i ett starkt nätverk. En framgångsfaktor är erfarenhetsutbyte mellan stora och mindre företag där man ser varandra som kollegor och inte som konkurrenter, säger Rolf Lindquist.

Foto: Lisbet Smolka Ringborg

Fiberutbyggnad är en av landsbygdens viktigaste utvecklingsfrågor. I Tomelilla lyckades det lokala bygderådet genom envist arbete väcka intresse och engagemang för frågan hos kommunen. Nu finns operatör och leverantör på plats. Det är mer än vad man vågade tro från början.

Namn på projekt/företag: Strategisk planering – Fibernät för bredband på landsbygden

Journalnummer: 2011-5406

Ägare av projekt/företag: Bygderådet i Tomelilla kommun

Kontaktpersoner: Erland Holmquist, projektledare. Torgny Lundquist, Bygderådets ordförande

Kontaktuppgifter:
erland.holmquist@emevolution.se,
070-548 05 29

Projektid: juli 2011–december 2013

Pengar från landsbygdsprogrammet:
878 000 kronor

Bygderådet väckte engagemanget

Inom bygderådet, en paraplyorganisation för byalagen i Tomelilla, hade det länge funnits önskemål om fiberutbyggnad, men till en början saknades intresse för frågan hos kommunen. Det är en dyr investering och det fanns inte heller någon annan part med kommersiellt intresse för en utbyggnad.

– Vi insåg att det var upp till oss att få igång ett projekt om något skulle hända. Vi lade fram frågan för kommunens tjänstemän och politiker och efter det formade vi en arbetsgrupp, berättar bygderådets ordförande Torgny Lundquist.

Bygderådet sökte och fick stöd från länsstyrelsen och kommunen till en förstudie om utbyggnad av bredband i de mindre byarna och mellan byarna i Tomelilla kommun. Projektet har nu kommit längre än man vågade tro från början. Tomelilla kommun har tagit över ansvaret för frågan om fiberutbyggnad. Nu är upphandlingen av en operatör och tjänsteleverantör klar och nästa steg är att dra igång säljarbetet till hushållen i Tomelilla.

Tillgång till bredband är en förutsättning för att företaget ska kunna

fungera effektivt och för att locka nya företag att etablera sig på landsbygden. Möjlighet att tala obehindrat i mobiltelefon, kunna ladda ned spel, filmer och annan underhållning är också viktiga faktorer när det gäller att få folk att vilja bo på landsbygden.

– Om man gör jämförelsen med vägnätet så är stora delar av Tomelilla landsbygd väglöst land, en vit fläck på kartan i det moderna informationssamhället, säger projektledaren Erland Holmquist.

Erland Holmquist är en rutinerad projektledare som gjort liknande förstudier för fiberutbyggnad i Ystads kommun. Mycket av hans arbete har handlat om att beskriva projektets nytta för politikerna och tjänstemännen.

– Det är viktigt att noga beskriva projektet under vägen och inte minst tala om de svårigheter som finns. Det gäller att vara tydlig med att det finns en fortsättning och att hålla målet i sikte. Som projektledare kan man inte sitta och vänta på besked om stödmedel. Förutsättningarna förändras och det är bra att ha täta kontakter med handläggarna, säger Erland Holmquist

NOMINERAD TILL ÅRETS LANDSBYGGDSPROJEKT

Foto: Helen Scheibe

I föreningen Väg 223 samarbetar ett trettiotal företagare, alla kvinnor. Längs vägen som slingrar sig från Nyköping i söder till Mariefred i norr har man lyckats skapa ett starkt varumärke inom besöksnäringen. Det har gett fler besökare och nya affärsidéer.

Namn på projekt/företag: Väg 223
Journalnummer: 2012-1010
Ägare av projekt/företag: Föreningen Väg 223
Kontaktperson: Ordförande Åsa Ingårda
Kontaktuppgifter:
info@ingardasasa.se, 0155-24 10 11
Projektid: mars 2012–augusti 2014
Medel från landsbygdsprogrammet:
500 000 kronor

En annorlunda utflykt längs väg 223

– Ska vi lyckas med företagande på landsbygden måste vi samarbeta. Vi stöttar varandra och är varandras ambassadörer. Projektet har lett till fler besökare och ett starkt nätverk. Vi är nu ett besöksmål att räkna med, säger Åsa Ingårda som är projektledare och ordförande i föreningen Väg 223.

Väg 223 har en gemensam logotyp i form av en solros och erbjuder en annorlunda utflykt längs vägen. Besökare kan stanna för att handla upplevelser, tjänster och hantverksprodukter hos de olika företagen och gårdarna. Man kan äta middag eller ta en kopp kaffe på någon av de serveringar som finns och även bo över natten på något av de hotell som ligger längs med vägen. Det finns också möjlighet att skraddarsy ett upplevelsepaket där det ingår olika aktiviteter som annorlunda safari och kanotfärd med boendet.

Föreningen Väg 223 startade på Internationella kvinnodagen och firar femårsjubileum i år. Medlemsföretagen träffas ofta och diskuterar vilka behov som företagarna har. Det kan handla om gemensamma utbildningar för att stärka företaget. Möten ger också inspiration och upphov till nya idéer.

– De projekt vi arbetar med initierar, leder och slutför vi själva. Speciell kompetens köper vi in. Nya företag har startats tack vare stöd och inspiration från de andra i föreningen. Tillsammans hittar vi nya lösningar, berättar Åsa Ingårda.

Andra fördelar med samarbetet är att föreningen har möjlighet att göra större marknadsföringskampanjer än vad man som enskild företagare har råd med. Föreningen har bland annat tagit fram en gemensam karta och broschyr som finns på turistkontoren i tre kommuner längs med vägen. Nu arbetar föreningen vidare, bland annat med en annorlunda webbgrillering för att året runt kunna erbjuda varor och tjänster längs med väg 223.

Åsa Ingårda poängterar att mångfalden i utbudet är en av projektets styrkor.

– Många undrar om vi inte är rädda för att konkurrera med varandra. Men det har visat sig vara tvärtom. Vi gör alla olika saker och mångfalden har stärkt vårt varumärke och gör att det finns flera anledningar att ge sig ut på vår väg.

Namn på projekt/företag: Äppelfabriken
Journalnummer: 2009-4632
Ägare av projekt/företag: Katharina Ångström Isacsson
Kontaktperson: Katharina Ångström Isacsson
Kontaktuppgifter: info@appelfabriken.se, 070-496 13 22
Projektid: juni 2009–juni 2013
Pengar från landsbygdsprogrammet: 996 000 kronor
Webbsida: www.appelfabriken.se

Varje år går tonvis med utmärkt frukt till spillo i våra trädgårdar. Äppelfabrikens affärsidé är att ta vara på frukt och bär som ingen vill ha och göra något gott som ingen smakat förr. Det har visat sig vara en succé och verksamheten växer för varje år.

Raffinerad mathantverk gör succé

Äppelfabrikens ägare Katharina Ångström Isacsson har vunnit mängder av utmärkelser och medaljer i SM i mathantverk för sina marmelader, chutneys, moser, geléer och glögg.

- Våra produkter ska vara av så hög kvalitet och smaka så gott att kunderna både kommer tillbaka och berättar om oss för sina vänner.

Det som en gång startade som en liten tillverkning hemma i huset har vuxit till ett professionellt livsmedelskök med tillhörande gårdsbutik, musterier, bryggeri och kafé. Förutom Katharina och hennes man Lars arbetar ytterligare 14 personer i verksamheten under helger i högsäsong. Resultatet är högt över förväntan.

- Råvaran i form av frukt och bär plockar vi i gamla odlingar i närområdet på Färingsö där de är glada åt att frukten tas till vara. I våras planterade vi 400 nya äppelträd av gamla fina sorter för kommande projekt berättar Katharina. Förutom närodlat och en hög ekologisk ambition använder man förnyelsebar el och CO2 kompenserar sina transporter för att få en hållbar verksamhet.

Företaget har vuxit snabbt utifrån att kunderna blivit fler och fler. Gårdsbutiken och kaféet med sina vackra omgivelser i en gammal

kulturbud har blivit ett mycket populärt utflyktsmål. Kaféet med hembakat och lättare luncher rankas idag som ett av landets bästa och kön ringlar långt redan innan man öppnar.

Många kunder har också upptäckt möjligheten att ta med egna äpplen på hösten och få dem förvandlade till pastöriserad must i bag in box medan de väntar.

Idén till Äppelfabriken väcktes 2006 då Katharina pendlade till sitt jobb och såg hur frukten i trädgårdarna ruttnade bort. Hon började tillverkningen i ett livsmedelskök på 6m2, Äppelfabriken blev "Sveriges minsta fabrik". De sålde på Drottningholms julmarknad och succén var ett faktum.

- Enligt alla företagsrådgivare ska man göra marknadsundersökning innan man startar företag. Men om vi hade gjort en analys av möjligheterna för en marmeladbutik och ett kafé långt ut på Färingsö så hade svaret blivit nej. För oss var det magkänslan och passionen som styrde, säger Lars och Katharina vars nästa projekt är en bok och att göra Sveriges godaste cider.

NOMINERAD TILL ÅRETS LANDSBYGDSFÖRETAGARE

Foto: Äppelfabriken

Namn på projekt/företag: Axtorp Sunhouse

Journalnummer: 2011-4864

Ägare av projekt/företag: Karin & Tommy Abrahamsson

Kontaktpersoner: Karin Abrahamsson

Kontakt: info@axtorpsunhouse.se,
070-556 00 57

Projektid: juli 2011–februari 2013

Pengar från landsbygdsprogrammet:
428 684 kronor

Webbsida: www.axtorpsunhouse.se

På utsidan ser det ut som en helt vanlig ladugård men innanför dörren möts man av ett tropiskt paradiset med bad och en solig strand. Axtorp Sunhouse är unik i sitt slag och lockar allt fler besökare till orten.

Ett solparadis i ladugården

Jordbrukarparet Karin och Tommy Abrahamsson har lyckats förverkliga en originell idé. Deras solanläggning Axtorp Sunhouse har blivit ett uppskattat besöksmål och rekreationsplats för allt fler.

– Vi har lyckats få stor uppmärksamhet i media och många fler besökare än vad vi räknade med. Vi hade kungaparet på besök i våras vilket gav mycket bra reklam och ett lyft för hela bygden, berättar Karin Abrahamsson.

Många besökare kommer för att må gott, koppla av och njuta själva eller tillsammans med kollegor eller kompisgänget. En del kunder har problem med smärta, rörelsesvårigheter eller psykisk ohälsa som stress och för dem bidrar behandlingen till minskade besvär och ökat välmående. På sikt hoppas man få kontrakt med landstingen så att fler ska kunna få ta del av behandlingen.

Nu arbetar Karin Abrahamsson heltid medan hennes man arbetar deltid i företaget. De har planer på att låta de vuxna barnen ta över jordbruket för att de båda ska kunna arbeta heltid med Axtorp Sunhouse. Man anlitar också timanställda under högsäsong och har planer på att anställa fler i takt med att kunderna ökar.

Den annorlunda satsningen har inneburit ett risktagande med stora investeringar. Det tar tid att få godkännanden från myndigheter och tid innan en ny verksamhet etableras och kunderna hittar dit.

– Främsta lärdomen för oss har varit hur viktigt det är att tro på sin idé och förverkliga den oavsett hindren på vägen. Vi har haft tur som haft vårt jordbruk som bas och fått stöd för att kunna göra de investeringar som krävs. I framtiden hoppas vi kunna lägga solpanel på taket så blir vår solanläggning komplett, säger Karin Abrahamsson.

Karin hade under några år lidit av vinterdepressioner. Hon och hennes man letade efter olika behandlingar och upptäckte ljusterapi som visat sig ha en rad positiva hälsoeffekter. Idén till att bygga denna unika solanläggning uppkom lägligt efter att paret köpt en granngård där ladugården stod tom.

– Ett besök hos oss ska vara nästan som en solresa där du slappnar av, lämnar vardagens måsten och bara drömmer dig bort en stund, säger Karin Abrahamsson.

NOMINERAD TILL ÅRETS LANDSBYGDSFÖRETAGARE

Foto: Axtorp Sunhouse

Namn på projekt/företag: Knäck & Bräck AB

Journalnummer: 2009-1391 och 2011-4889

Ägare av projekt/företag: Knäck & Bräck AB

Kontaktperson: Annalena Brage och Niclas Geidvall

Kontaktuppgifter:
annalena@knackobrack.se

Projektid: juli 2011–mars 2013

Pengar från landsbygdsprogrammet:
900 000 kronor

Webbsida: www.knackobrack.se

Annalena Brage och Niclas Geidvall och deras medarbetare på Knäck & Bräck bakar knäckebröd och skorpor på lokala sädesslag med tusenåriga anor. Företaget har utvecklats snabbt och produkterna säljs nu i delikatessbutiker över hela landet och på export till flera länder.

Knäckeälgar på export

Knäck & Bräck startade 2008 med att i liten skala baka och sälja knäckebröd. 2012 stod ett miljöanpassat bageri och en egen butik färdig och nu finns produkterna i 300 delikatessbutiker runt om i landet. Varorna, till exempel de populära knäckebröden i älgform, säljs också till utlandet, bland annat till Finland, Storbritannien och Brasilien. Fyra personer jobbar heltid och dessutom jobbar flera timanställda ungdomar i företaget.

Men vägen till framgång har inneburit hårt och tungt arbete för Annalena och Niclas och deras medarbetare. När jobbet krävde allt mer kom de till sist till en punkt då de fick bestämma sig för om de skulle lägga ner verksamheten helt eller investera i ett nytt bageri.

– Banken ville inte ställa upp med de lån som behövdes. Men som tur var fick vi kontakt med en driftig företagare som var intresserad av att gå in som delägare. Vi fick också stöd från landsbygdsprogrammet och nu har vi ett toppmodernt bageri, ett underbart arbetslag och är redo för större volymer, berättar Annalena Brage.

Mjölet som används i Knäck & Bräcks bageri kommer från Wästgötarna, en förening med bönder som odlar gamla sädesslag eko-

logiskt och som mal sitt mjöl i Levene Kvarn. Samarbetet med de lokala bönderna betyder mycket.

– Bra råvaror betyder allt för oss. Vårt knäckebröd är bakade på samma sädesslag som alltid odlats här på Falbygden. Forntida sädesslag är extremt nyttiga. Dinkel och emmer innehåller antioxidanter, ett kroppseget antibiotikum och har lågt GI, berättar Annalena Brage.

Annalena Brage är utbildad konditor och efter tio års funderingar bestämde hon sig för att förverkliga sin dröm att starta eget knäckebrödsbageri.

– Knäckebröd har en särskild plats i den svenska folksjälen och det finns en efterfrågan på nyttigt och gott bröd så valet av produkt var enkelt, säger Annalena Brage.

Knäck & Bräcks recept för ett lyckat företagande är hög kvalitet, sund finansiering och flitigt nätverkande.

– Var inte rädd att ta hjälp och att lägga ut tjänster på proffs. Man kan inte göra allt själv utan ägna dig åt det du är bäst på. Fråga om råd och kom ihåg att ensam inte är stark, säger Annalena Brage.

NOMINERAD TILL ÅRETS LANDSBYGDSPFÖRETAGARE

Foto: Per Hansson

Foto: Mikael Eriksson

Appen Fish Kingdom är den första vägledande gratisapplikationen för fisketurister. Den har fått mycket uppmärksamhet i internationella fisketidskrifter. Under första året har 7 000–10 000 personer laddat ner appen på sina mobiltelefoner.

Namn på projekt/företag: Leader Linné
Journalnummer: 2010-081-08 och 2010-6702
Ägare av projekt/företag: Leader Linné
Kontaktperson: Mikael Eriksson
Kontaktuppgifter:
mikael.eriksson@leaderlinne.se
070-560 08 97
Projektperiod: januari 2012–juli 2012
Medel från landsbygdsprogrammet:
29 400 kronor
Webbsida: www.leaderlinne.se/fish-kingdom

Smart guide för fisketuristen

Med hjälp av Appen Fish Kingdom hittar turister snabbt all information som krävs för en lyckad fisketur i ett område som sträcker sig över sex kommuner i Småland. Med ett tryck på sin smartphone får besökarna veta var det nappar bäst, var man kan köpa fiskekort och tips om boende och aktiviteter i närheten.

– Man kan beskriva Appen Fish Kingdom som en bärbar turistinformator, berättar projektledaren Mikael Eriksson.

Syftet med Appen Fish Kingdom är att utveckla fisketurismen i södra Småland och hjälpa företagen att förlänga turistsäsongen. Det har lett till samverkan mellan de olika fiskevårdsområdena och gjort att man har tagit fram ett gemensamt fiskekort. Fiskeintresserade från hela världen kan få tillgång till snabb och aktuell information och förhoppningen är att det ska ge fler bokningar till fiskeanläggningar och att gästerna bokar en extra natt.

– I och med att vi var först med den här typen av applikation har vi fått mycket uppmärksamhet i internationella fisketidskrifter. Vi har

skapat en medvetenhet om Fiskeriket Småland och fått många fler användare än vi trodde när vi startade. Försäljningen av digitala fiskekort har också ökat, säger Mikael Eriksson.

Informationen som ges är på engelska och bland de utländska turisterna är tyskar den största gruppen användare. Applikationen har visat sig vara ett prisvärt och kostnadseffektivt alternativ till vanliga broschyrer. Det är lättare att uppdatera informationen och hålla den aktuell. Det finns också goda möjligheter att utveckla applikationen och skapa nya för att nå fler målgrupper.

– Efter många år inom turistbranschen tror jag mycket på den nya tekniken. Den är kostnadseffektiv och vi kan underlätta både för turisterna och för dem som jobbar inom besöksnäringen. Samtidigt är det viktigt att fortsätta med traditionell marknadsföring. Broschyren och det personliga mötet på turistbyråerna behövs också. Man kan inte lita på att alla har tillgång till den senaste tekniken, säger Mikael Eriksson.

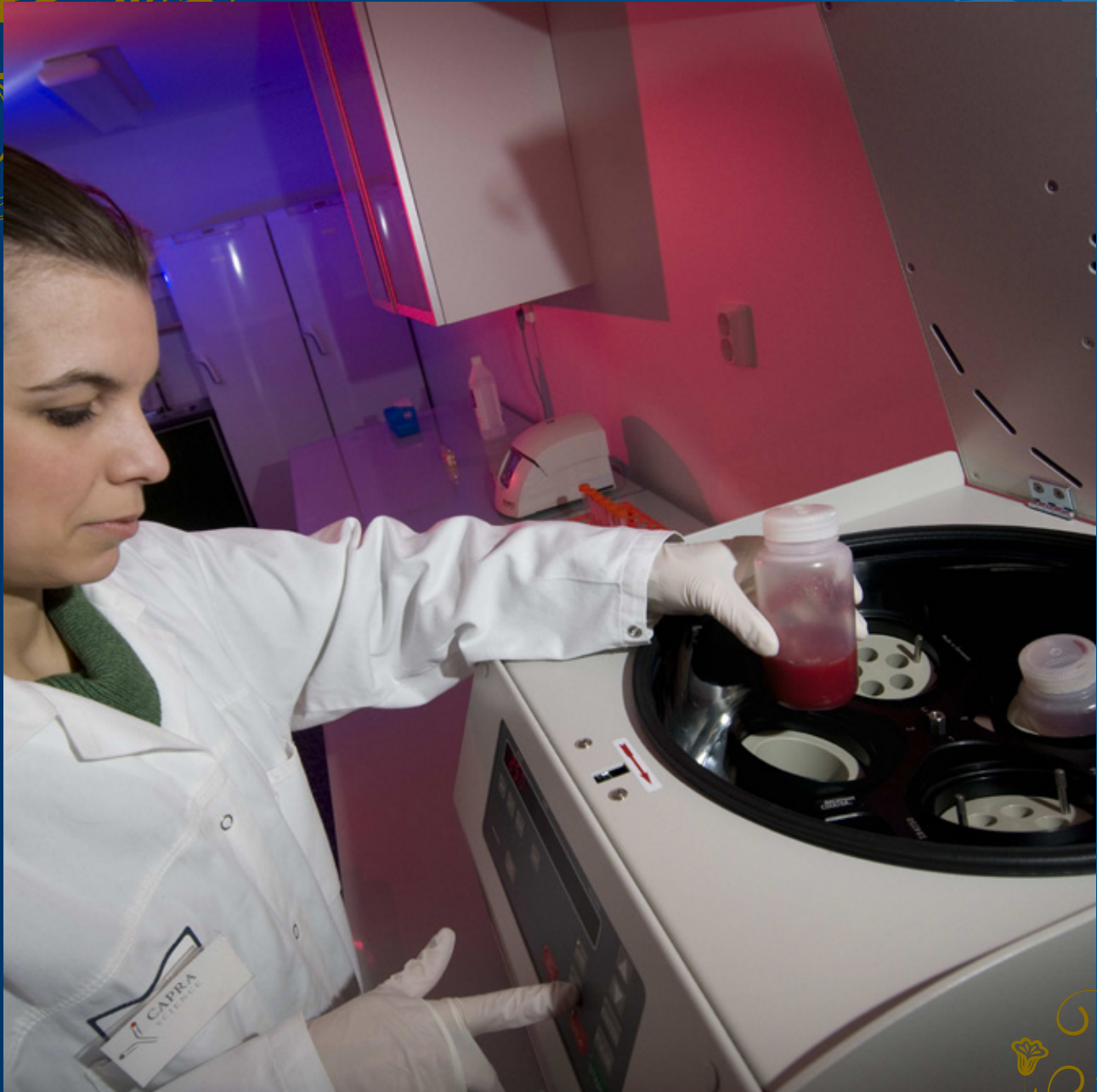

Foto: Nick Gregory

Capra Science AB är unika med att driva ekologisk gård med getter för produktion av antikroppar. Kunderna är företag inom diagnostik, läkemedelsframställning och forskning i Sverige och Europa.

Namn på projekt/företag: Capra Science Antibodies AB

Journalnummer: 2011-3916

Ägare av projekt/företag: Lovisa Hessle Bergman

Kontaktperson: Lovisa Hessle Bergman

Kontaktuppgifter:

lovisa.hessle@caprascience.com

Projektid: maj 2011–mars 2013

Pengar från landsbygdsprogrammet:
206 000 kronor

Webbsida: www.caprascience.com

Avancerad medicinsk teknik på getgården

År 2007 startade Lovisa Hessle Bergman och hennes man Capra Science AB. Företaget har idag två heltidsanställda och ska snart anställa ytterligare en person på heltid.

Lovisa Hessle Bergman är doktor i medicinsk genetik. Som forskare har hon lång erfarenhet av att arbeta med djur i laboratorium.

– Det finns en kultur inom forskarvärlden att djur som producerar antikroppar ska vara i laboratoriemiljö. Jag började fundera på om det fanns bättre produktionsätt, både för djurens välbefinnande och för produktens kvalitet, berättar Lovisa Hessle Bergman.

Antikroppar kan beskrivas som kroppens försvar mot olika sjukdomar och de används alltmör inom medicinen, bland annat för diagnostik av olika sjukdomar och för läkemedelsframställning. Det räknas som en miljardindustri som ännu är på utvecklingsstadiet. Antikroppar framställs genom en vaccinationsliknande process. Getterna blir sedan blodgivare, då de ger några deciliter blod en gång i månaden.

– Capra Science affärsidé rör avancerad medicinsk forskning, men bygger på en välkänd princip, förklarar Lovisa Hessle Bergman. God

djurhållning ger friskare djur. Djur som får vara ute och behålla sitt naturliga beteende blir mindre stressade och det gör att deras immunförsvar blir starkt. Resultatet blir att djuren mår bättre och att slutprodukten håller högre kvalitet.

Capra Science AB har ett ben i jordbruket och ett i bioteknologi-branschen. På gården utanför Ängelholm finns hundra getter av den utrotningshotade svenska lantrasen.

– Det är en mycket social och lätthanterlig ras och vi såg en chans att hjälpa till och bevara den. En särskild utmaning är att få in nytt avelsmaterial, berättar Lovisa Hessle Bergman.

Det tog tid att få in de första ordena och Lovisa Hessle Bergman och hennes kollegor har fått jobba hårt för att förklara för branschen hur man arbetar.

– Det gick trögt i början att sätta en ny norm men nu känner vi medvind. Företaget har en bra referensbas med nöjda kunder. Vi har inga riskkapitalister som annars är vanliga i vår bransch. Vi vill växa i vår egen takt så att inte idén urholkas, säger Lovisa Hessle Bergman.

Foto: Matilda Persson

På Tavlebords honungsgård kan besökarna köpa honungsprodukter och lära sig mycket om binas fascinerande liv och stora betydelse för oss människor. Det unika besöksmålet i Bohuslän har skapat nya arbetstillfällen och lett till givande samarbeten i bygden.

Namn på projekt/företag: Tavlebords Honungsgård

Journalnummer: 2011-1858

Ägare av projekt/företag: Tavlebords Honungsgård

Kontaktperson: Pia Askland Josefsson

Kontakt: tavlebords.josefsson@gmail.com, 070-352 85 60

Projektid: mars 2011–november 2013

Pengar från landsbygdsprogrammet: 900 000 kronor

Vill du veta mer: tavleboardshonungsgard.se

Ett besök i bikupan

På Tavlebords Honungsgård finns många olika verksamheter med ett gemensamt tema: Biodling, honung och andra biprodukter. På gården finns butik, bageri, kafé, bed and breakfast, konferenslokal och växtförsäljning. Det finns också en utställning som beskriver biodling förr och nu. I visningskupan kan besökarna se hur bina jobbar. Tavlebords Honungsgård är först i Sverige med konceptet att koppla biodling till besöksverksamhet.

– Det finns ett stort intresse för ren mat bland konsumenterna och en stor efterfrågan på svensk honung. Med våra olika verksamheter vill vi skapa en helhetsupplevelse. Många av våra kunder blir fascinerade och vill veta mer. De uppskattar också den sköna atmosfären och lugnet på gården, berättar Pia Askland Josefsson som driver Tavlebords honungsgård tillsammans med sin man Helge.

Pia och Helge arbetar deltid i verksamheten och genom stöd från Arbetsförmedlingen har de kunnat anställa ytterligare två personer på heltid. Under turistsäsongen har de även haft timanställd personal. Honungsgården samarbetar med flera företag i bygden, bland annat

med en trädgårdsmästare som odlar och säljer blommor som både besökare och bin tycker om.

Pia Askland Josefsson berättar engagerat om binas betydelse för oss människor. Experter uppskattar att 74 procent av EU:s livsmedelsproduktion är beroende av pollinerande insekter. När bina dör på grund av att deras naturliga livsvillkor rubbas hotas även människans överlevnad.

– Mår bina bra så mår människan bra. Läget är allvarligt och det blir allt viktigare att sprida kunskap om binas betydelse, säger Pia Askland Josefsson.

Verksamheten har blivit större och mer omfattande än de trodde när de drog igång. Företaget har både ökat försäljningen av honungsprodukter och spridit intresse för biodling.

– Affärsidén är tydlig men inom den kan vi göra justeringar för att motsvara de behov som kommer längs vägen. Det är spännande att se vad som händer när man tar ett steg i sänder, säger Pia Askland Josefsson.

Namn på projekt/företag: Din bror
Journalnummer: 2011-7725
Ägare av projekt/företag: Hässleholms kommun
Kontaktpersoner: Edina Burazerovic
Kontaktuppgifter: edina.burazerovic@hassleholm.se, 073-425 35 10
Projektperiod: januari 2012–juni 2013
Pengar från landsbygdsprogrammet: 270 015 kronor
Webbsida: www.dinbror.se

I ett projekt bland ungdomar i Skåne används en samtalsmetod som kallas Din bror. ”En bror är någon du kan vara trygg med, någon som ser dig som du är”, säger projektledaren Edina Burazerovic.

Trygg mötesplats stärker unga

Genom projektet har killar mellan 12 och 20 år fått chansen att träffas, fika och prata om det som känns viktigt. Metoden Din Bror genomfördes i både Hässleholms och Perstorps kommuner med fokus på att nå ut till ungdomar som bor på landsbygden.

– Intresset bland ungdomarna att delta har varit mycket stort och då ska vi komma ihåg att vi konkurrerar med allt annat som lockar ungdomar idag. Alla killar som deltar gör det för att de vill, inte för att någon sagt åt dem, poängterar Edina Burazerovic.

Deltagarna är killar i olika åldrar, en del är födda och uppvuxna i Sverige, andra har bott här några år och några är nyanlända. Ungdomarna kommer både från tätorter och från byar på landsbygden.

– Blandningen i gruppen är viktig och bidrar till att skapa en gemenskap som bygger på ungdomarnas egna erfarenheter och inte på vad omvärlden förväntar sig av dem. Kanske bor de i ett område med dåligt rykte och möts av negativa förväntningar från vuxenvärlden, säger Edina Burazerovic.

Under ungdomsåren är man extra känslig för vad omvärlden tycker. Hos många finns en osäkerhet hur man ska förhålla sig, tänka och

agera i olika situationer. En del ungdomar lever under hedersförtryck. Många tar på sig masker för att klara sig men i mötet som sker i grupperna kan ungdomarna vara sig själva. Samtalen leds av särskilt utbildade ledare som ofta själva är unga vuxna som killarna kan identifiera sig med.

– Vi har duktiga samtalsledare som kan guida killarna till ett eget svar. De finner en självkänsla inte som svensk, alban, kurd och så vidare utan som individ. Ungdomarna lär sig att se sig själva som den de vill vara, säger Edina Burazerovic.

Efter sina år som fältsekreterare bland ungdomar har hon sett behovet och hon hoppas att projektet får många efterföljare runt om i landet.

– Det finns ett stort avstånd mellan vuxna och ungdomar och vi vet att många unga mår dåligt idag. Vi behöver skapa mötesplatser där man kan stanna upp, prata med varandra och känna gemenskap. På så sätt förebygger vi psykiska problem och aggressioner, säger Edina Burazerovic.

NOMINERAD TILL ÅRETS INTEGRATIONSSATSNING

Foto: Patrik Andersson

Namn på projekt/företag: Bröd i Bergslagen

Journalnummer: 2010-6566

Ägare av projekt/företag: ABF

Kontaktpersoner: Eva Långberg

Kontaktuppgifter:

eva.landberg@abf.se, 0240-180 60

Projektperiod: maj 2010–januari 2013

Pengar från landsbygdsprogrammet:

1 040 000 kronor

Webbsida: <http://www.abf.se/Distrikt-och-avdelningar/ABF-Dalarna/ABF-Dala-Finnmark/Brod-i-Bergslagen/>

Bröd i Bergslagens mål är att skapa nya mötesplatser mellan svenskar och utrikesfödda. Att baka tillsammans i gamla vedeldade ugnar har visat sig vara ett utmärkt sätt att mötas.

Mötesplats bland bakplåtarna

I många äldre stugor runt om i landet finns vedeldade ugnar. Projektet Bröd i Bergslagen ABF har som mål att ta tillvara och sprida kunskapen om hur man bakar bröd i vedeldad ugn. I projektet involverade man lokala invandrarföreningar.

– Det finns ett stort miljövärde och kulturvärde i att ta tillvara de gamla ugnarna istället för att köpa nya. Många av våra invandrare har erfarenhet av att baka i vedeldad ugn. Det blir ett ömsesidigt utbyte av kunskap där olika traditioner möts. Genom att baka tillsammans lär man sig också språket på ett naturligt sätt, säger projektledaren Eva Långberg.

Bröd i Bergslagen är både en kulturhistorisk folkbildande satsning och en integrations-satsning. I projektet har man inventerat vedeldade bakugnar i Ekomuseum Bergslagens område som sträcker sig över Dalarna, Västmanland och Örebro län. Många gamla ugnar som inte använts på decennier har renoverats och är nu fullt fungerande. Föreläsare har anlitats som kunskapsförmedlare i hur man renoverar och sköter gamla ugnar. En del av ugnarna har sedan använts när deltagarna träffas för att baka tillsammans.

Deltagarna är män och kvinnor från många länder, en del har bott i Sverige i några år, andra är nyanlända. I projektet har man utbildat kursledare som ställer upp på sin fritid. De har lett till nya kontakter mellan deltagarna och mellan gamla och nya svenskar.

– När man bakar tillsammans kommer man nära varandra i vardagen, både fysiskt och psykiskt. Vi delar recept och det finns en igenkänning i det praktiska arbetet. Vi pratar om mycket mer än bara bakning och förstår varandra på ett annat sätt, berättar Eva Långberg.

Nu fortsätter en del av deltagarna att baka tillsammans och ABF anordnar fortsättningscirklar i tunnbrödsbakning och surbrödsbakning. Brödet säljs på lokala matmarknader och mässor och det finns planer på att utveckla företagande kring vedeldsbakning.

– Framförallt har projektet lett till att många gamla och nya svenskar har lärt känna varandra och byggt upp nätverk i bygden, berättar Eva Långberg.

NOMINERAD TILL ÅRETS INTEGRATIONSSATSNING

Foto: Eva Långberg

Namn på projekt/företag: Provins Mat

Journalnummer: 2011-6783

Ägare av projekt/företag: Provins Mat

Kontaktpersoner: Josefin Uhnбом

Kontaktuppgifter: info@provinmat.se,
070-912 22 05

Projektperiod: oktober 2011–juli 2012

Pengar från landsbygdsprogrammet:
335 051 kronor

Webbsida: www.provinmat.se

Provins Mat har genom att tillvarata utlandsfödda kvinnors dolda matlagningskunskaper skapat en modell för socialt företagande. Förstudien har resulterat i ett cateringföretag och en kaférelse med flera anställda.

Dolda talanger i köket

Produktionen är i full gång i Provins Mats kök i en gul trävilla intill Alby sjön i Botkyrka kommun. Under sommaren blev ett nytt kök färdigt och två kockar jobbar nu med att laga mat till företag, organisationer, konferenser och olika evenemang. På helgerna har man servering i husets eget kafé. I recepten finns influenser från det arabiska och pakistanska köket.

Josefin Uhnбом är vd för Provins Mat. Hon betonar att det är medarbetarnas matlagningskompetens som är företagets främsta tillgång. Det har visat sig vara ett vinnande koncept. Företaget får allt fler kunder och har nu med det nya köket nått full kapacitet.

– Det här är ingen välgörenhetsverksamhet utan ett professionellt livsmedelsföretag. Vi ska laga och sälja mat av hög kvalitet på råvaror som till största delen är lokalproducerade och ekologiskt odlade. Vi har goda kontakter med lokala odlare. Målet är att anställa fler och täcka in matinfluenser från fem kontinenter, säger Josefin Uhnбом.

Josefin Uhnбом fick idén när hon arbetade som jobbcoach för personer som står långt utanför arbetsmarknaden. Istället för att fokuse-

ra på svårigheterna och bristerna ville hon ta tillvara den kompetens som fanns och skapa riktiga jobb. Hon gjorde en förstudie om socialt företagande inom livsmedelsbranschen. Josefin Uhnбом hade inspirerats av besök på liknande företag i USA.

– Många utlandsfödda kvinnor har inte arbetat utanför hemmet, men har stora kunskaper och praktisk erfarenhet av resursmedveten matlagning. En del av rätterna bygger på recept som sträcker sig generationer tillbaka. Det här är en dold kompetens hos många utlandsfödda kvinnor.

Att starta och driva livsmedelsföretag innebär mycket jobb. Branschen har högt tempo och höga krav på utrustning och logistik. Det kan också vara en utmaning att arbeta med personer som stått utanför arbetsmarknaden en längre tid.

– Men vi fokuserar inte på svårigheterna utan på den höga kompetensen hos våra medarbetare. Vi bygger en struktur för socialt företagande som går att sprida till fler branscher och andra delar av landet, säger Josefin Uhnбом.

Foto: Erik Olsson

Foto: Päivi Lehtikangas

I ett projekt som Energikontoret Regionförbundet Örebro drivit har femton landsbygdsbutiker lärt sig att spara pengar och energi. Resultaten har varit goda och nu ska lärdomarna spridas till butiker i hela landet.

Projekt/namn på företaget:

Energieffektivisering i landsbygdsbutiker

Journalnummer: 2010-6582

Projektägare: Energikontoret Regionförbundet Örebro

Kontaktperson: Päivi Lehtikangas

Kontaktuppgifter: paivi.lehtikangas@regionorebro.se, 019-602 63 23

Projektid: maj 2011–december 2012

Medel från landsbygdsprogrammet: 322 187 kronor

Hemsida: www.regionorebro.se

Små åtgärder kan göra stor skillnad

Projektet hade två syften, dels minskad miljöbelastning genom att spara energi och dels att bidra till landsbygdsutveckling genom ökad lönsamhet för landsbygdsbutiker.

– Det är tufft för många landsbygdsbutiker idag. De har ofta små marginaler och starkt fokus på försäljning. Många har tidigare inte reflekterat över vad de skulle kunna spara, till exempel genom minskade energikostnader, berättar projektledare Päivi Lehtikangas.

Genom information och utbildning på plats lyckades landsbygdsbutikerna spara energi och minska sina elkostnader. Hälften av butikerna sökte också investeringsstöd till exempel för att bygga nya mer energisnåla kyl- och värmeanläggningar.

– Många butiksägare har också upptäckt att det går att spara mycket energi genom enkla och billiga åtgärder, till exempel genom att använda timers för drickakylskåp, poängterar Päivi Lehtikangas.

I projektet samarbetade man med länsstyrelsen i Örebro län som hjälpte till att välja ut femton landsbygdsbutiker som kunde delta i projektet. De kommunala energi- och klimatrådgivarna hade en viktig

roll genom att stötta och vägleda butiksägarna genom projektet och följa upp arbetet också efter projektets slut. En energikonsult gjorde en kartläggning i alla butiker och gav handfasta råd hur de kunde spara energi.

I projektet tog man fram informationsmaterial och anordnade ett nationellt seminarium för att sprida kunskapen till fler. Nu får projektet en fortsättning genom ett nytt databaserat utbildningsmaterial kring energieffektivisering. Det sker i samarbete med landets stora matvarukedjor. År 2015 är det tänkt att landets mest energieffektiva butik ska koras.

– Personalen i en liten butik hinner inte alltid delta i organiserade utbildningar. E-learning kan lösa problemet genom att man kan lära sig energieffektivisering när man har tid och möjlighet. E-learning-verktyget ska erbjudas en stor andel av alla butiker i hela landet och vi tror att det kan leda till stora miljövinster på lång sikt, säger Päivi Lehtikangas.

Foto: Tomas Andersson

På Peter Modigs gård utanför Västerås används hästgödsel som bränsle för uppvärmning. Genom satsningen på biobränsle från den egna gården har företaget förbättrat arbetsmiljön, ökat lönsamheten och skapat nya arbetstillfällen.

Projekt/namn på företaget:

Fastbränsleanläggning baserad på hästgödsel

Journalnummer: 2010-6970

Projektägare: Jädra gård

Kontaktperson: Peter Modig

Kontaktuppgifter: peter.modig@level21.se,
070-267 98 08

Projektid: november 2010–april 2012

Medel från landsbygdsprogrammet:
750 000 kronor

Hästgödsel värmer upp gården

Peter Modig äger en spannmålgård med 40 hästar. På gården finns också flera ekonomibygnader med stort uppvärmningsbehov. Som ingenjör och lite av en uppfinnarjocke funderade Peter Modig på om man inte kunde ta tillvara gödseln på ett bättre sätt. Efter mycket experimenterande lyckades han ta fram en biobränsleanläggning för hästgödsel som klarar miljöreglerna. På så vis omvandlades gödseln från problem till värdefull resurs.

– Det har lett till enklare gödselhantering och färre transporter. Vi är nu självförsörjande på värme och genom förbättrad lönsamhet har vi kunnat anställa två personer på heltid. En stor vinst är att vi har fått mycket bättre arbetsmiljö i djurstallarna, säger Peter Modig.

Den förbättrade arbetsmiljön brukar han lyfta fram när han presenterar biobränsleanläggningen för andra lantbrukare.

– Arbetsmiljön är ofta ett stort dilemma inom lantbruket. Först när vi nu haft den nya värmeanläggningen i bruk under två vintrar inser vi vilken dålig arbetsmiljö vi hade innan. Istället för att jobba i minusgrader har vi nu värme och rinnande vatten i lokalerna året runt, berättar Peter Modig.

Men svårigheterna och hindren på vägen har varit många. Peter Modig berättar att han underskattade projektets storlek och att markarbetena blev dyrare än beräknat. Erfarenheterna vill han gärna sprida. Genom att dela med sig slipper man göra om varandras misstag, poängterar han.

Grundtekniken har ett norrländskt bolag utvecklat tillsammans med Luleå Tekniska Högskola. Peter Modig har utvecklat tekniken och blandat i flis för att det ska fungera att elda direktmockad hästgödsel. Nästa projekt handlar om att ta fram en torkanläggning som skulle göra det enklare att använda hästgödsel som bränsle även för små gårdar nära stan.

– Jag vill visa att det går att elda hästgödsel småskaligt. Det skulle vara kommersiellt mycket intressant eftersom det handlar om väldigt många gårdar och ridskolor runt om i landet. Det skulle också ge stora miljövinster, säger Peter Modig.

Foto: Mattias Bokinge

I ett projekt i Vaggeryds kommun används spillmaterial från lokala företag i undervisningen. Det har gett oanade vinster för miljön och för den pedagogiska verksamheten. Det har även lett till ökad samverkan mellan näringsliv och skola.

Projekt/namn på företaget: Remida i Vaggeryds kommun

Journalnummer: 2011-5653

Projektägare: Vaggeryds kommun

Kontaktperson: Kerstin Nordenstam

Kontaktuppgifter: kerstin.nordenstam@edu.vaggeryd.se, 0370-67 82 60

Projekttid: oktober 2011–februari 2014

Medel från landsbygdsprogrammet: 925 631 kronor

Webbsida: www.kreativvaggeryd.blogspot.se/

”Skräp är det som återstår när fantasin har tagit slut.”

Återanvändningscentret i Skillingaryd där skolorna avgiftsfritt får hämta material i form av trä, metall, tyg och plast är öppen två halvdagar i veckan. 75 lokala företag inom en mängd olika branscher är engagerade och skänker material till verksamheten.

– Projektet var från början en pedagogisk satsning riktad till förskolan i kommunen. Vi ville stimulera barnens kreativa och kommunikativa förmåga genom att erbjuda ett ofärdigt, varierat och säkert lekmaterial. Miljövinsterna kom som en positiv bieffekt. Vi tar vara på de resurser som finns och barnen blir mer miljömedvetna, berättar projektledare Kerstin Nordenstam.

Numera vänder man sig till alla barn i kommunens förskolor, grundskolor och gymnasium. Projektet har förlängts och ska efter projekttidens slut övergå i kommunens ordinarie verksamhet.

Idén kommer ursprungligen från Reggio Emilia i norra Italien. Där har man arbetat med spillmaterial i den pedagogiska verksamheten under en längre tid och inspirerat pedagoger från hela världen. De kallar sitt center för ReMida och där tar man hänsyn till estetiska,

ekologiska och pedagogiska värden. Målet är en hållbar utveckling. Projektgruppen från Vaggeryd var nyligen på studiebesök i staden.

– Studiebesöket gav många nya tankar och idéer till exempel hur man presenterar materialet. Det ska vara vackert och pedagogiskt upplagt. Vårt motto är att skräp är det som återstår när fantasin har tagit slut, säger Kerstin Nordenstam.

Projektet lockar många att göra studiebesök till Vaggeryd. Det visar att den lilla kommunen kan bidra med något som den stora staden kan dra nytta av.

–Närheten och de starka nätverken i kommunen har visat sig vara en framgångsfaktor, berättar Kerstin Nordenstam. Vår lokal har blivit en naturlig mötesplats för skolan och företagen. Vi har gynnats av att vi kunnat träffa många företagsledare på tu man hand och att de har förankrat projektet ute på företagen. De lokala företagarna ser fördelar också på lång sikt när de etablerar goda kontakter med skolorna, fortsätter hon.

Projekt/namn på företaget: Baldersnäs Horse Event

Journalnummer: 2011-6286

Projektägare: Baldersnäs Horse Event

Kontaktperson: Hasse Forssman

Kontaktuppgifter:

hastordbruk@home.se, 0530-320 57

Projektid: december 2011–augusti 2012

Medel från landsbygdsprogrammet:
393 000 kronor

Hemsida: www.baldersnasfalttavlan.se

Baldersnäs Horse Event arrangerade SM i fälttävlan 2012 för seniorer och unga ryttare och lockade storpublik. Man lyckades engagera hundratals ungdomar i projektet och fokus var att minska riskerna inom fälttävlanssporten.

Unga i centrum när fälttävlan fick en nystart

Fälttävlan anses vara den tuffaste grenen inom ridsporten med de största riskerna för allvarliga skador på både häst och ryttare. De fasta hindren utgör en särskild risk. Inför SM-tävlingarna i Baldersnäs arbetade arrangören mycket målmedvetet för att minska riskerna. Tack vare några av de bästa banbyggarna i världen lyckades de skapa en terrängbana med fler rivningsbara hinder än tidigare.

Sju ridklubbar samarbetade i projektet. Många ungdomar arbetade som funktionärer under tävlingarna. Ett uppskattat inslag var att alla ungdomar fick gå in gratis med ett särskilt kort, med förkortningen VIR, Very Important Riders.

– Vi ville uppmärksamma alla ungdomar som bär upp ridsporten ute på ridklubbarna. De unga fick vara med som funktionärer och särskilt inbjudna när landets elitryttare tävlade. Det gav inspiration och stärkte ungdomarnas självförtroende. De fick se hur långt man kan nå och vad som krävs för att nå elitnivå inom ridsporten, berättar projektledaren Hasse Forssman.

I Baldersnäs Pony Cup var ungdomar från de regionala ridklub-

barna involverade både som arrangörer och tävlande. Under tre kvalomgångar samlade de unga ryttarna poäng och finalen ägde rum på Baldersnäs. Hasse Forssman berättar att ungdomssatsningen har skapat en samverkan och en samhörighet bland ridklubbarna i Dalsland och inspirerat arbetet ute på klubbarna.

– När de aktiva får uppleva tävlingar på hög nivå så sporrar det ungdomarna och de andra aktiva att höja nivån i den egna ridklubben, inte minst när det gäller säkerheten. Där har Baldersnäs brutit ny mark och satt en ny standard för sporten, berättar Hasse Forssman.

Hans bästa tips för lyckade landsbygdsatsningar är att noga förankra projektet hos alla inblandade.

– De flesta arbetar ideellt inom ridsporten och i ett så omfattande och krävande projekt som det här gäller det att ha bra stöd från alla inblandade; företagare, politiker och myndigheter. Då har man bra referenser att gå tillbaka till om det skulle stöta på problem under projektets gång, säger Hasse Forssman.

NOMINERAD TILL ÅRETS UNGDOMSSATSNING

Foto: Carina Albertsson

Projekt/namn/namn på företaget: Lärande sommarjobb

Journalnummer: 2010-6606

Projektägare: Projekt Lärande bygd

Kontaktperson: Maria Richter Simsek

Kontaktuppgifter:

maria.richter.simsek@gmail.com

Projektid: oktober 2010–december 2012

Medel från landsbygdsprogrammet:
574 026 kronor

I projektet Lärande sommarjobb blev ungdomar involverade i det lokala föreningslivet i Berg. Ungdomarna fick arbeta praktiskt med att hjälpa föreningarna och samtidigt lära sig mycket om ledarskap och personlig utveckling.

Sommarjobb som förnygrar föreningslivet

Tjugo ungdomar fick under två somrar sommarjobb i de ideella föreningarna i Berg i Småland. Tanken var att involvera ungdomar i det lokala föreningslivet och på så sätt skapa arbetstillfällen och långsiktigt förnygra föreningslivet i byn. Med hjälp av ekonomiskt stöd från kommunen anställdes ungdomar under två veckor.

Ungdomarna arbetade halva dagarna med trädgårdsarbete, städning, målning, bakning och annat praktiskt tillsammans med aktiva vuxna i föreningarna. Resten av tiden ägnades åt inspiration och reflektion om kollektivt och personligt ledarskap. Ett särskilt uppskattat inslag var när unga utflyttade från bygden som hade valt olika vägar i livet kom och berättade för ungdomarna om sina erfarenheter.

– Tanken var att ge ungdomarna en utblick. Världen kan verka så liten i en by som vår och då är det extra viktigt att visa ungdomarna möjligheter och valfrihet. Det var också ett sätt att skapa kontakter mellan de som bor i byn och de som flyttat härifrån, berättar projektledare Maria Richter Simsek.

Lärande sommarjobb är en del i projektet Lärande bygd som syftar till att öka engagemang för och kunskap om närmiljön. Projektägare är Stiftelsen Elin Wägners Lilla Björka och många privatpersoner och lokala föreningar engagerades. Elin Wägners tankar om social förändring är bärande tankar i projektet.

– Vi gjorde en förstudie som undersökte vilka behov det fanns för att utveckla vår bygd. En mycket viktig del är att engagera ungdomarna i byns utveckling, bygga relationer och lära mellan generationerna, säger Maria Richter Simsek.

Genom att ungdomarna får ökad förståelse av sin egen roll och betydelse i det lokala samhället stimuleras deras drivkraft och engagemang.

– Vi ser att fler ungdomar aktiverar sig i föreningslivet i vår bygd. Jag tror och hoppas att projektet har bidragit till det, säger Maria Richter Simsek.

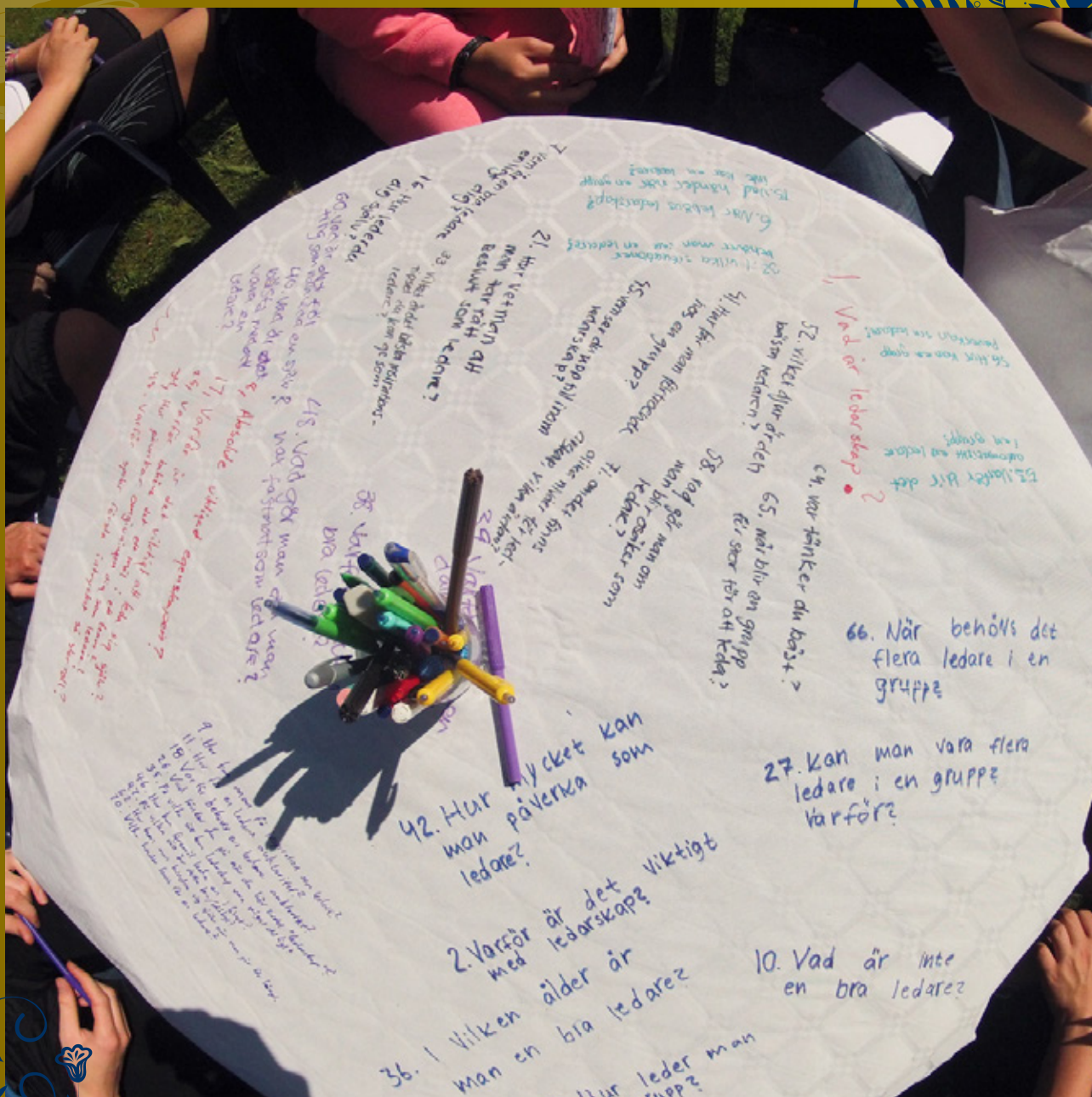

Foto: Albert Ohlin

Projektamn/namn på företaget: Skånes ponnyagility

Journalnummer: 2011-44090

Projektägare: Skånes ponnyagility

Kontaktperson: Ina Jacobsen

Kontaktuppgifter: inajacobsen@live.se
070-297 09 29

Projektid: april 2012–september 2012

Medel från landsbygdsprogrammet:
20 000 kronor

Ungdomarna bakom Skånes ponnyagility har skapat en ny givande sysselsättning för hästintresserade på landsbygden. I ponnyagility står ett lekfullt samspel mellan djur och människa i centrum.

Lärorikt och lekfullt för hästar och ungdomar

Det började som en hobby hemma på gården för de minsta hästarna. Numera är Skånes ponnyagility en liten men växande förening som arrangerar träningar och tävlingar året om. De har visat upp sporten i olika sammanhang och medverkat i tv och tidningar på både lokal- och riksnivå.

En av projektledarna, Ina Jacobsen berättar att allt fler får upp ögonen för ponnyagility. Hon förklarar hur det går till.

– Hästen går lös och följer ledarens instruktioner över en bana med olika hinder. Det handlar om att få djuret att förstå och samarbeta med föraren, som kallas handler, även när hästen går lös. Små hästar är gjorda för att jobba och det är viktigt att de får den stimulans och motion de behöver. Ponnyagility kräver mycket jobb och tålmod, men framförallt är det roligt och stimulerande både för hästarna och för människorna, säger Ina Jacobsen.

De fyra unga projektledarna har lyckats genomföra och marknadsföra satsningen tillsammans. De har knutit många kontakter och lyckats sprida sporten de älskar till fler.

– Det har varit mycket lärorikt och roligt projekt att genomföra. Det är också en bra merit inför framtiden, menar Ina Jacobsen.

Hennes bästa tips till andra unga som vill starta liknande projekt är att verkligen satsa på något som de brinner för. Att tro på sig själva och vad de har att bidra med. För landsbygden behöver ungdomarnas initiativkraft. Det är viktigt att ta tillvara på ungdomarnas idéer och göra det enklare för dem att söka projektmedel.

– Mitt bästa tips till andra ungdomar är att börja där du står och utgå från det du tycker är viktigt och roligt. Det får gärna vara udda och annorlunda. Tror du på idén kan du locka fler att bli intresserade och var inte rädd att fråga om hjälp om du behöver, säger Ina Jacobsen.

Nu arbetar Skånes ponnyagility vidare med träningar och tävlingar. Målet är att ponnyagility ska bli en erkänd tävlingsgren inom den internationella ridsporten. Vad framtidsmålet är?

– Att ponnyagility ska bli en OS-gren förstås, säger Ina Jacobsen.

NOMINERAD TILL ÅRETS UNGDOMSSATSNING

Foto: Ina Jacobsen

Foto: Kungälvsmat

Den ekonomiska föreningen Kungälvsmat består av ett trettiotal mindre livsmedelsproducenter. Föreningen levererar produkter året om till allt fler kunder och genom ett nära samarbete har man lyckats bli en stark marknadsaktör.

Namn på projekt/företag: Kungälvsmat
Journalnummer: 2010-7842
Ägare av projekt/företag: Kungälvsmat, ekonomisk förening
Kontaktperson: Per-Uno Karlsson
Kontaktuppgifter: per-uno@kungalvsmat.se
070-851 14 84
Projektperiod: oktober 2010–mars 2013
Pengar från landsbygdsprogrammet:
526 120 kronor
Webbsida: <http://kungalvsmat.se/>

Små producenter i framgångsrikt samarbete

– Vårt projekt visar att samarbete lönar sig. Som liten producent har du väldigt små möjligheter att påverka marknaden, men tillsammans gör vi skillnad. När det talas om närproducerad mat i kommunen blir Kungälvsmat tillfrågade, säger projektledaren Per-Uno Karlsson.

Kungälvsmat är ett samarbetsprojekt där alla lokala livsmedelsproducenter får vara med, oavsett om man är liten eller stor. Föreningen har gemensam försäljning via hemsidan av produkter som nötkött, lammkött, grönsaker, ägg och honung. Nu finns ungefär 200 kunder registrerade i webbutiken. Föreningen levererar också produkter till City Gross som är den största livsmedelsaffären i Kungälv. Montessoriskolan i Kungälv hör också till Kungälvsmats kunder.

Medlemmarnas produkter marknadsförs genom gemensamma förpackningar och etiketter. Föreningen satsar också på olika marknadsföringsaktiviteter för att nå ut till konsumenterna. Det är populära arrangemang som kosläpp, gårdsdagar, skördefester och marknader. Flera av aktiviteterna sker i samarbete med Kungälv kommun och andra organisationer. Per-Uno Karlsson betonar att allt fler konsu-

menter är engagerade i frågan om varifrån maten kommer och hur den produceras.

– Vi är en producentförening som ska öka lönsamheten för våra medlemmar, berättar Per-Uno Karlsson. Men vi har också ett viktigt uppdrag att öka konsumenternas medvetenhet om hållbar utveckling. Vi märker ett allt större intresse för frågan och numera har vi har även engagerade konsumenter i vår styrelse.

Hans bästa tips för lyckade landsbygdsatsningar är att träffa andra som gjort liknande projekt och lära av egna och andras misstag. Det är väl värt pengarna att hitta professionell kompetens och ta hjälp till det som behövs.

I framtiden är målet att Kungälvsmat ska bli en viktig aktör inom offentliga upphandling och leverera mat till exempel till skolköken i kommunen.

– Frågan har varit uppe i kommunfullmäktige eftersom allt fler efterfrågar lokalproducerad mat också i de offentliga köken. Men vägen dit är lång, säger Per-Uno Karlsson.

Foto: Erik Johansson

I projektet Provgute har en hel bygd gått samman för att öka inflyttningen till orten. Genom att erbjuda provboende på förmånliga villkor har man lyckats locka 24 vuxna och 12 barn att provbo i Fårösund på norra Gotland.

Namn på projekt/företag: Provgute

Journalnummer: 2012-2237

Ägare av projekt/företag: Provgute, ideell förening

Kontaktperson: Esso Eriksson

Kontaktuppgifter: esso@tillvaxtgotland.se, 073-532 21 18

Projektperiod: : januari 2012–maj 2014

Pengar från landsbygdsprogrammet: 1 373 000 kronor

Webbsida: www.provgute.se

Provboende med värdskap en succé

Idén uppstod när högstadieskolan i Fårösund hotades av nedläggning på grund av för få elever. Några ordsbor gick samman och startade ett projekt med målet att öka inflyttningen och på så vis rädda skolan.

– Utan ungdomar och skolan så dör bygden. Vi insåg att det var upp till oss om utvecklingen skulle vända och vi skulle få hit fler unga, berättar projektledare Esso Eriksson.

Många hus på Gotland står tomma under en stor del av året samtidigt som många storstadsbor drömmar om att flytta till ön. Många vågar dock inte ta steget eftersom det är ett stort steg att sälja huset eller lägenheten och ge upp jobb och det nätverk man har hemma. Så uppstod idén att ordna provboende för intresserade familjer. Provgutar får först komma och besöka ön under en långhelg. Då erbjuds de gratis boende på vandrarhem och barnen får provgå i skolan en dag. De som vill får sedan prova på att bo på Gotland under en tid och förhoppningen är att de väljer att bosätta sig permanent på ön.

Projektet bygger på ett stort lokalt engagemang. Näringslivet, föreningar och privatpersoner har gått samman för att erbjuda provbo-

ende med låg hyra, agera värdfamiljer och kontaktpersoner, erbjuda förmånliga rabatter och medlemskap i föreningar.

– Genom att vi satsar så mycket på ett bra mottagande så kommer familjerna in i samhället väldigt snabbt och de får ett socialt nätverk. Många som upplever detta vill stanna, berättar Esso Eriksson.

Bristen på arbetstillfällen brukar vara ett hinder för de som vill flytta ut på landsbygden.

– Men det gäller inte på Gotland, menar Esso Eriksson. Provgutarna har visat sig vara kreativa människor och de fixar jobb. Vår erfarenhet är att de som varit arbetslösa får jobb när de flyttar hit!

Projektet har varit så framgångsrikt att modellen nu ska prövas på södra Gotland. Provgute har också rönt intresse nationellt och internationellt.

– Lokala företag är sponsorer och många privatpersoner och föreningar bidrar på olika sätt. Provgute är ett projekt som engagerar hela samhället, säger Esso Eriksson.

Foto: Maria Rostedt

Leaderföreningen Mitt i Småland har i ett paraplyprojekt lyckats ge den lokala företagsamheten en skjuts framåt. Mindre former av stöd i form av startcheckar har bidragit till att 30 nya företag etablerats på den småländska landsbygden.

Namn på projekt/företag: Startgas – vi tänder på din idé

Journalnummer: 2008-64680

Ägare av projekt/företag: Leader Mitt i Småland ideell förening

Kontaktperson: Per Andersson, verksamhetsledare Mitt i Småland

Kontaktuppgifter: per@mittismaland.se, 0383-101 20

Projektperiod: november 2008–december 2014

Pengar från landsbygdsprogrammet: 1 260 000 kronor

Webbsida: www.mittismaland.se

Små summor som ger stora resultat

Startgascheckarna riktar sig till privatpersoner som vill testa en företagsidé på landsbygden. Stödet uppgår till max 30 000 kronor och den sökande ska själv investera lika mycket, till exempel genom ideell arbetstid. Stöd ges inte för investeringar i redan existerande företag utan för utveckling av nya företagsidéer. Det kan handla om marknadsundersökningar, studiebesök, nätverk, utbildningar och kompetensutveckling.

– Intresset för att söka startgascheckarna har varit mycket stort och vi är mycket nöjda med resultatet. Det visar att små medel kan generera stora effekter. Vi märker ett ökat intresse bland leaderföreningarna ute i landet och flera har tagit efter vårt arbetssätt, säger projektledare Per Andersson.

Många av dem som söker och får stöd via startgascheckar är kvinnor. Per Andersson menar att arbetssättet kanske passar kvinnliga företagare extra bra. Det ger en möjlighet att börja långsamt och pröva sin företagsidé innan skarpt läge.

Leaderföreningen hjälper de sökande med regelverket och står för

risken att ligga ute med pengar. Det innebär mindre administrativt arbete för de sökande och snabbare utbetalning av medel. I vanliga fall kan projektstödet dröja månader, eller i värsta fall upp till ett år innan det betalas ut. Här är paraplyprojektet redan beviljat av Länsstyrelsen och utbetalningen av stöd kan ofta ske inom en vecka eller högst en månad via Leaderkontoret.

– Vi ser som vårt uppdrag att ge bra service till alla i vårt område med utvecklingsidéer för landsbygden, säger Per Andersson.

En annan viktig framgångsfaktor är att resultaten och lärdomarna sprids. Leaderföreningen fungerar som spindel i nätet och kan förmedla kontakt mellan aktörerna.

– På så sätt kan man få ut ännu mer av projektmedlen, berättar Per Andersson. I vårt projekt förekommer inga företagshemligheter. De som beviljas stöd får pröva sina företagsidéer och delar i gengäld med sig av sina erfarenheter till andra. De flesta har sett det som en fördel eftersom det gett nya intressanta kontakter och idéer, fortsätter han.

Bästa tips för lyckade landsbygdssatsningar

För att lyckas med landsbygdsprojekt är det viktigt att inte låsa fast sig vid sina prioriteringar utan se vad som kommer ut ur det och att ha målet i sikte. Man kan behöva revidera planerna och förändra projektets inriktning under vägen.

För lyckade landsbygdssatsningar behövs det välgjorda förstudier.

Utbetalning av stödmedel bör utformas flexibelt med korta handläggningstider så att även små ideella föreningar har möjlighet att driva större kostsamma projekt.

Det är viktigt att man ser landsbygdsprojekt som något långsiktigt.

Ska vi lyckas med företagande på landsbygden måste vi samarbeta oavsett vilken funktion vi har.

Som entreprenör är tiden dyrbar. Ta professionell hjälp med det som behövs och koncentrera dig på det du är bäst på.

I landsbygdsprojekt är det extra viktigt med bra relationer med lokala politiker och tjänstemän.

Bland det viktigaste för att lyckas med en landsbygdssatsning är valet av medarbetare.

Det är viktigt att mötas ofta och hålla diskussionen vid liv hur projektet bäst kan tillvarata deltagarnas intressen.

För att lyckas med ett landsbygdsprojekt med beslutsfattare och politiker inblandade måste man först få rätt förutsättningar. Det är därför viktigt att i inledningen ha täta och nära diskussioner med politiker och tjänstemän. Det gäller att ha tålmod, informera mycket och att få alla med på båten.

Det gäller att hitta arbetssätt så att alla kan få och ge lagom mycket över tid. Konsten är att alla ger lagom mycket så inte någon eller några drar hela lasset.

För lyckade landsbygdsprojekt är det viktigt att träffas ofta, då projektledarna informerar, så alla är medvetna om vad som händer och känner förtroende för processen.

Det behövs flexibla regler, som är skräddarsydda efter de förutsättningar som råder på landsbygden, så att företagen kan växa i sin egen takt.

För att personal hos myndigheter ska kunna fungera som rådgivare behöver de ha företagarkunskap.

Det är viktigt att komma ihåg att projektmedel är riskpengar, entreprenörerna måste få pröva sina idéer och se om de håller.

Samarbete är lönsamt. Det är viktigt att satsa på nätverkande. Som företagare är man ofta väldigt ensam och det finns ett stort behov av att komma ut och möta andra.

Projektledarens roll är att skapa mötesplatser så att de som deltar i projektet känner samverkan och delaktighet med ett gemensamt fokus.

Det är givande att ha en mix av större, medelstora och mindre aktörer i samma arbetsgrupp. Försök också få med representanter från olika branscher och mixa kvinnor och män med olika bakgrund i projektgrupperna.

Skapa kontakt med andra liknande projekt i andra delar av landet och utbyt erfarenheter.

Framgångsrika landskapsprojekt drivs utifrån gemensamma drivkrafter kopplat till de behov som finns.

I den här broschyren presenteras de landsbygdssatsningar som nominerats till 2013 års Landsbygdsgala.

Filmer om de nominerade finns att se på

www.landsbygdsnätverket.se/landsbygdsgalan2013

